

การเลี้ยงโคนม

การเลี้ยงโคนมเป็นการเลี้ยงเพื่อการผลิตน้ำนม ดังนั้นโคนมจึงมีลักษณะลำตัวเป็นรูปสามเหลี่ยม ปั้นท้ายใหญ่ ฐานนมกว้าง ไม่นิยมเลี้ยงเพศผู้ เนื่องจากมีบริการผสมเทียมของรัฐปัจจุบันกรมปศุสัตว์ส่งเสริมโคนมพันธุ์โฮลสไตน์ฟรีเซียน (พันธุ์ขาว – ดำ) ซึ่งมีลักษณะเด่นที่ต้องสังเกตว่าเป็นแม่ที่ดีหรือไม่

1. ส่วนหัว หัว คอ ไหล่

หัวได้สัดส่วนกับร่างกาย จมูกและรู จมูกใหญ่ หน้าผากกว้างเป็นแอ่งเล็กน้อย หูขนาดปานกลางคอบางยาวเรียวยาว ไหล่แข็งแรงไม่กางเบะออก

2. หลังและปั้นท้าย

สันหลังและปั้นท้ายแข็งแรง ช่วงไหล่ถึงสะโพกเป็นแนวตรง กระดูกสันหลังเด่นชัด สะโพก ก้นกบ และโคนหางอยู่ในระดับเดียวกันกับแนวสันหลัง ปั้นท้ายกว้าง ปุ่มเชิงกราน ปุ่มก้นกบและปุ่มสะโพกมีเนื้อเรียบเต็ม

3. ขาและกีบ

ขาหน้าตรงตั้งฉากกับพื้นและขนานกับขาหลังเมื่อมองจากด้านท้าย จะตั้งตรง โคนขาหลังกว้าง เข้าไม่งอเข้าหากัน ขาหลังเมื่อมองทางด้านข้าง ข้อเท้าเกือบตั้งฉาก กีบเท้าชี้ไปข้างหน้า สันกลม วางได้ ระดับกับพื้น กีบแข็งเล็กน้อยและแข็งแรง

4. ลำตัว

ลำตัวนับจากไหล่ถึงก้นกบต้องยาว

5. ช่องท้อง

ช่วงท้องกว้าง ยาวและลึก มีซี่โครงป้องกันแข็งแรง

6. รอบอก

รอบอกใหญ่และเล็ก ซึ่งโครงตอนหน้าอกกว้าง คอไหล่และสับักเต็ม ช่วงอกกว้าง

7. เต้านม

เต้านมยาวพอสมควร มีความกว้างสม่ำเสมอตั้งแต่ช่วงหน้าถึงหลัง ส่วนหน้าเกาะยึดติดกับพื้นท้อง มีเส้นเลือดขดคดุนเด่นชัด เต้าส่วนหลังเกาะสูง และโป่งโค้งเล็กน้อย ความกว้างสม่ำเสมอเกาะยึดมั่นคง ตัวเต้านมขนาดเท่ากัน ขนาดปานกลาง อยู่สูงกว่าระดับข้อเข่า มีรอยแบ่งชัดเจน มีความยืดหยุ่นมาก จะยุบแฟบเวลารีดนมออกหมดแล้ว

8. หัวนม

หัวนมมีขนาดเท่ากัน ยาวเลอบปานกลาง รูปกลมยาวสม่ำเสมอ หัวนมตั้งเป็นมุมจตุรัส และห่างกันพอสมควร

การคัดแม่โคนม

ควรดูจากประวัติการผสมพันธุ์ การให้ลูก การสืบทอดพันธุกรรม ที่ดีจากแม่ ไม่เป็นโรคเต้านมอักเสบเรื้อรัง หรือหัวนมบอด

การผสมพันธุ์

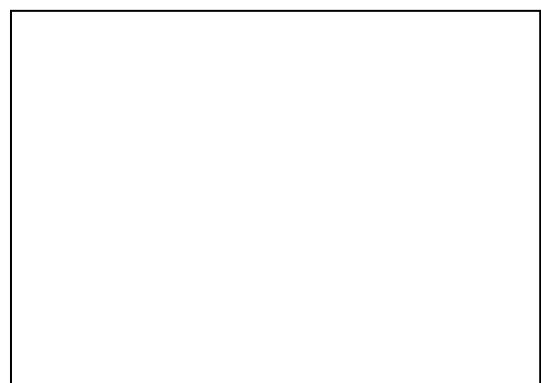
1. โคน ควรมีอายุ 2 ปีขึ้นไป และแสดงอาการเป็นสัดครั้งที่ 2
2. ระยะการเป็นสัดประมาณ 4 ชั่วโมง ถ้าต้องการผสมเทียม ควรผสมเมื่อสังเกตการ
3. เป็นสัดในเวลาชั่วโมงที่ 12 – 18 ถ้าโคนไม่ได้รับการผสมพันธุ์ จะกลับเป็นสัดภายใน 18 – 21 วัน และหลังคลอดลูกแล้ว ควรผสมพันธุ์เมื่อคลอดได้ 60 – 90 วัน
4. โคนจะตั้งท้องนานประมาณ 285 วัน

อาการเป็นสัดในโค

เพศเมียจะร้องบ่อย ๆ ตาเบิกกว้างไม่ค่อยกินหญ้าและอาหาร กระโดดขึ้นเพื่อน ๆ หรือลุกตัวเอง ยืนนิ่งให้ตัวอื่นดมอวัยวะเพศและให้ตัวอื่นที่ อวัยวะเพศบวมแดง มีน้ำเมือกใสไหลออกมา ถ้าสังเกตเห็นอาการตอนเช้า ควรได้ผสมในตอนบ่ายวันนั้น ถ้าเป็นตอนเย็นควรได้ผสมก่อนเที่ยงวันรุ่งขึ้น

การดูแลแม่โคนม

1. หยุดรีดนมเมื่อแม่โคตั้งท้องได้ 10 เดือนแยกแม่โคท้องแก่ออกจากฝูง เพื่อให้แม่โคผ่อนคลายไม่ถูกรบกวน
2. อาการใกล้คลอดได้แก่ นมคัดเต้า อวัยวะเพศบวมโต ลูกและนอนบ่อย มองท้องตัวเองยกหางและปีสสาวะบ่อย
3. ปูฟางข้าวหรือหญ้าแห้ง เพื่อให้ลูกโครองนอน
4. สังเกตดูน้ำค้ำ เมื่อแตกแล้วลูกโคต้องคลอออกมาภายใน 15 นาที หากผิดปกติรีบแก้ไข
5. รีดนมน้ำเหลืองให้ลูกโคกิน หลังจากลูกโคแห้งแล้ว นมที่รีดได้ 7 วันแรก ควรให้ลูกโคกินให้หมด ไม่เหมาะสำหรับส่งขาย
6. ให้อาหารข้นตามปริมาณน้ำนมที่ได้ คือ น้ำนม 2 กก. จะให้อาหารข้น 1 กก.

การดูแลลูกโคนม

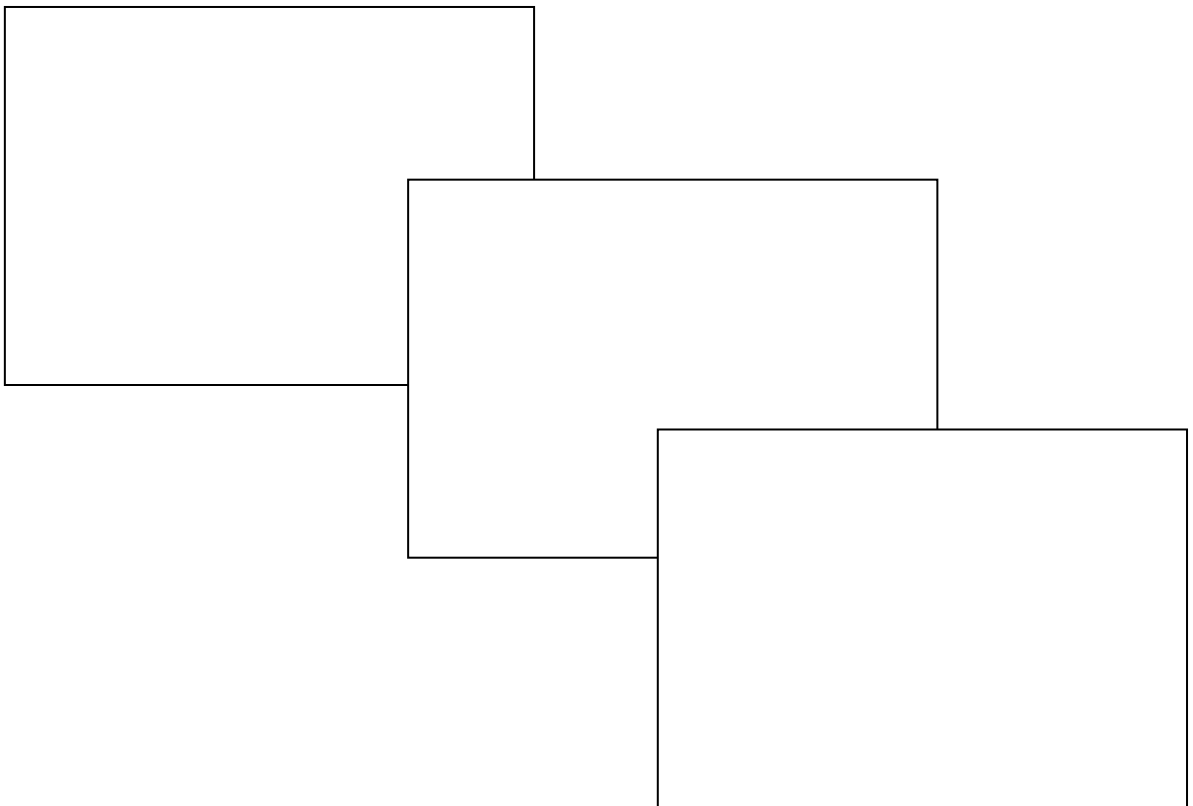
1. โคนมแรกเกิด ต้องได้กินนมแม่เหลืองทันที ภายใน 2 ชั่วโมง และให้กินติดต่อกัน 7 วัน หลังจากนั้นให้น้ำนมธรรมดา

2. อายุ 2 อาทิตย์ เริ่มฝึกให้ลูกโคกินอาหารข้นไปพร้อมกับน้ำนมสด

3. อายุ 3 อาทิตย์ เริ่มฝึกให้ลูกโคกินหญ้าแห้ง ถ้ายพยาริ ทำลายปุ่ม

เขา

4. อายุ 6 เดือน หย่านม และฉีดวัคซีนป้องกันโรค

แหล่งอาหารโค

1. อาหารหลักคุณภาพสูง เป็นอาหารที่สัตว์กินแล้วย่อยได้มาก เช่น หญ้าสดทุกชนิด เศษพืชที่ยังสดอยู่ รำข้าว เศษมันสำปะหลัง กากน้ำตาล เป็นต้น หากสัตว์กินมากเกินไป อาจท้องเสียแต่ไม่อันตราย

2. **อาหารหลักคุณภาพต่ำ** เป็นอาหารที่สัตว์กินแล้วย่อยได้น้อย มีกากเหลือทางอุจจาระมาก เช่น ฟางข้าว ช้างข้าวโพด ชานอ้อย และเศษพืชแห้งทุกชนิด สัตว์จะโตช้าผลผลิตน้อยลง น้ำหนักลด

อาหารสร้างเนื้อ

1. ใบถั่วอาหารสัตว์ เช่น ถั่วฮามาต้า ถั่วลาย ถั่วลิสง ใบกระถิน แคไทย แคฝรั่ง ใบถั่วอื่นๆ ควรระวังเวลานำไปเลี้ยง ถ้าใบถั่วยังสดและอ่อนอยู่ สัตว์ที่ท้องอืดง่าย ต้องกินพร้อมกับฟางหรือหญ้า หรือฝั่ให้ใบถั่วแห้งก่อน

2. ใบพืชอาหารสัตว์โปรตีนสูง เช่น ใบมันสำปะหลัง ใบทองหลาง ใบมะขามเทศ ใบประคู้ ขนุน มะม่วง ใบตอง เป็นต้น สำหรับใบมันสำปะหลัง สดจะเป็นพิษ ก่อนสัตว์กินควรนำไปตากให้แห้งก่อน

3. อาหารชั้นโปรตีนสูง เช่น รำข้าว กากมะพร้าว การถั่วลิสง กากเมล็ดนุ่น การพืชน้ำมันอื่น ๆ ปลาป่น ขนไก่ป่น ปกติไม่ต้องใช้ถ้าหากจำเป็นใช้จำนวนน้อย เช่น ให้ลูกโค

4. อาหารเสริมโปรตีนราคาถูก เช่น ปุ๋ยยูเรีย และสารเคมีบางชนิด เป็นสารที่ช่วยให้จุลินทรีย์ในกระเพาะอาหารสัตว์สร้างโปรตีน ต้องใช้ด้วยความระมัดระวังเพราะเป็นพิษต่อสัตว์ได้

เกลือแร่และวิตามิน

เนื่องจากโคเป็นสัตว์ที่มีโครงร่างใหญ่ บางชนิดให้ผลผลิต เช่น นม จำเป็นต้องนำแร่ธาตุและวิตามินในร่างกายมาใช้มาก ถ้าแร่ธาตุและวิตามินในร่างกายไม่สมดุลสัตว์อาจจะป่วยและหยุดเติบโต อาจใช้แร่ธาตุก้อนและนำตั้งให้สัตว์กินตลอดเวลา

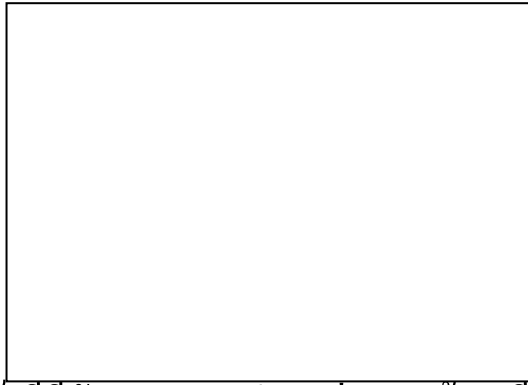
พืชอาหารสัตว์

1. หญ้ารูซี่ ปลูกได้ในที่แห้งแล้ง ไม่ชอบที่น้ำท่วมขัง มีโปรตีน 8-9% เหมาะสำหรับตัดให้กินหรือปล่อยแทะเล็ม ปลูกด้วยการใช้เมล็ด แยกกอ
2. หญ้ากินนี ปลูกได้ในที่ร่ม เป็นหญ้าที่ต้องการน้ำมาก แต่ไม่ชอบที่ลุ่ม โปรตีน 9-10% เหมาะสำหรับตัดให้กิน ปลูกด้วยการใช้เมล็ด แยกกอ
3. หญ้าเนเปีย ปลูกได้ในที่ชื้นแฉะ ชอบน้ำมาก มีโปรตีน 8-10% เหมาะสำหรับตัดให้กิน ปลูกด้วยการใช้ท่อนพันธุ์
4. หญ้าขน ปลูกในที่ลุ่มหรือท้องนาที่สามารถระบายน้ำได้ มีโปรตีน 9-10 % เหมาะสำหรับตัดให้กิน ปลูกด้วยการใช้ท่อนพันธุ์
5. ถั่วสามาด้า ปลูกได้ในที่แห้งแล้งดินลูกรัง หรือปลูกผสมแปลงหญ้า เพื่อเพิ่มโปรตีน มีโปรตีน 16-18 % ปลูกด้วยการใช้เมล็ด
6. ถั่วคาวาลเคด ปลูกได้ในที่ดินทรายและดินเหนียว มีโปรตีน 14-18 % เหมาะสำหรับทำฟ่อนแห้ง ปลูกด้วยการใช้เมล็ด

การทำฟางปรุงแต่ง

1. นำผ้าพลาสติกปูพื้นเพื่อกันน้ำ
2. นำฟางแห้งจำนวน 100 กก. วางแผ่นผ้าพลาสติก
3. ใช้ปุ๋ยยูเรียสูตร 46-0-0 จำนวน 6 กก. มาผสมน้ำ 100 ลิตร รดบนฟางแห้งให้ทั่ว
4. ทำชั้นต่อไปจำนวน 5 ชั้น
5. นำผ้าพลาสติกมาคลุมกองฟางให้มิด หมักไว้ 21 วัน
6. ก่อนนำไปให้โคกินต้องผึ่งลม 1 ชั่วโมง เพื่อให้กลิ่นแอมโมเนียระเหยไปเสียก่อน

การทำหญ้าหมัก

1. นำต้นหญ้าที่มีลักษณะอวบนำ เช่น หญ้าเนเปียร์ ต้นข้าวโพด ต้นข้าวฟ่าง มาสับขนาด 2 – 3 นิ้ว
2. นำมาอัดในถุงพลาสติก แล้วเหยียบไล่อากาศออกให้หมด มัดปากถุงให้แน่น
3. นำไปเก็บในที่ร่ม หมัก 21 วันก็ใช้ได้แล้ว หรือเก็บไว้กินในฤดูแล้ง

โรคและการป้องกัน

1. โรคปากและเท้าเปื่อย

- สาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัส ติดต่อกับสัตว์ในกลุ่มทุกชนิด เช่น สุกร แพะ แกะ โค เป็นต้น ติดต่อกันโดยสัมผัสน้ำลาย แผลสัตว์ป่วย หรือหายใจเอาเชื้อเข้าไป

- อาการ เกิดคุ่มแผลที่ลิ้น ริมฝีปาก เหงือก น้ำลายไหล กินอาหารน้อยลง น้ำนมลด มีกลิ่นเหม็นที่จมูก ถ้าติดเชื้ออื่นน้ำนมจะเป็นหนอง และปอดบวมตาย ต่อมาเกิดคุ่มที่ไรกีบ และแตกออก สัตว์จะเดินกระเผลก ถ้าปล่อยไว้จะเกิดหนองทำให้กีบหลุด

- การรักษา ไม่สามารถรักษาให้หายจากโรคนี้ได้ แต่จะป้องกันมิให้เกิดโรคแทรก เช่น ปอดบวม บาดทะยัก

- การป้องกัน ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย เมื่อโคอายุ 4 – 6 เดือน และซ้ำทุก 6 เดือน ไม่ควรปล่อยสัตว์ป่วยกลางทุ่ง ควรมัดสัตว์ป่วยไว้เพื่อรักษาและมิให้โรคกระจาย

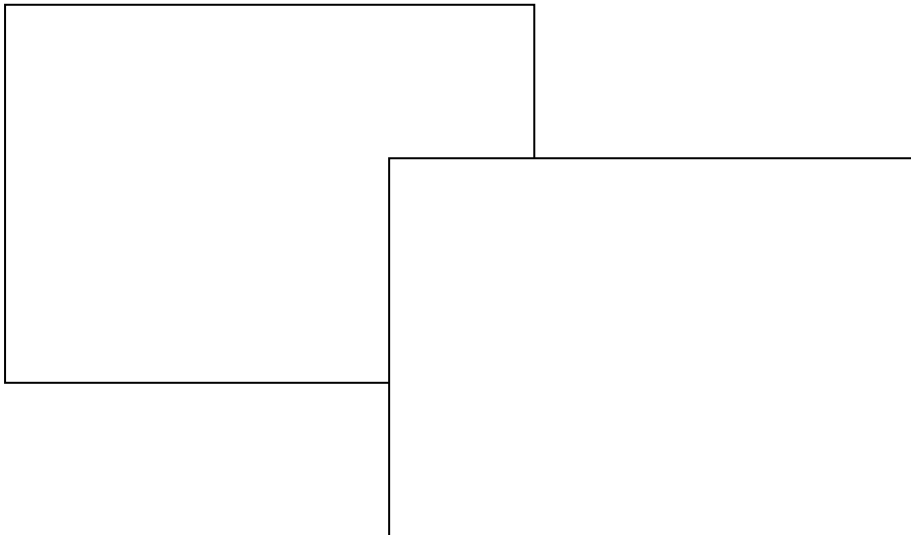
2. โรคเฮโมรายิกเซพติซีเมีย (คอบวม)

- สาเหตุเกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีอยู่ในลำคอสัตว์ เมื่ออากาศเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือภาวะขาดแคลนอาหาร สัตว์อ่อนแอสามารถเป็นโรคนี้อได้ หรือสัมผัสกับน้ำลายสัตว์ป่วยก็ติดต่อกันได้

- อาการ ในโคจะแสดงอาการไม่กินหญ้า หอบ สิ้น น้ำลายไหล คอตก อาจเดินขากระเผลก ท้องผูกและอาจจะมีเลือดปน

- การรักษา ใช้ยาปฏิชีวนะฉีด ทุก 6 ชั่วโมง ติดต่อกัน 3 – 5 วัน

- การป้องกัน พยายามอย่าให้สัตว์เครียด เช่น ไม่ทำงานหนักเกินไป ได้พักในที่ร่มเงา มีอาหารแร่ธาตุให้กิน หมั่นถ่ายพยาธิ ฉีดวัคซีนป้องกันเมื่อโคอายุ 4 – 6 เดือน ปีละครั้ง

3. โรคแท้งติดต่อ (บรูเซลโลซิส)

- สาเหตุ เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ติดต่อกัน โรคกินหรือเลีย สิ่งที่ขับออกมากับการแท้งลูก หรือการผสมพันธุ์ โรคนี้สามารถติดต่อถึงคน โดยเฉพาะสัตวแพทย์ เช่น การผสมเทียมแล้วมีแผลที่มือ หรือการกิน นม เนย ที่ไม่ได้ผ่านวิธีการฆ่าเชื้อก่อน

- อาการ ในสัตว์มักจะแท้งลูกหรือให้ลูกที่ไม่แข็งแรง รกค้าง แม่โคนมน้ำนมลด สัตว์ตัวผู้อ้วนทะบวมโต ไม่มีกำหนดหรือเป็นหมัน ข้อขา อาจบวมทำให้เดินกระเผลก

- การรักษา ยารักษามีราคาแพงมากและมักไม่ได้ผล

- การป้องกัน ฉีดวัคซีนป้องกันแก่ลูกโค เพศเมีย เมื่ออายุ 3 – 8 เดือน ตรวจเลือดสัตว์ทุก 6 เดือน เมื่อพบสัตว์ป่วยต้องทำลายหรือไม่ใช่ผสมพันธุ์อีกต่อไป ทำความสะอาดคอก เมื่อพบว่าโคแท้งด้วยน้ำยามาเชื้อ

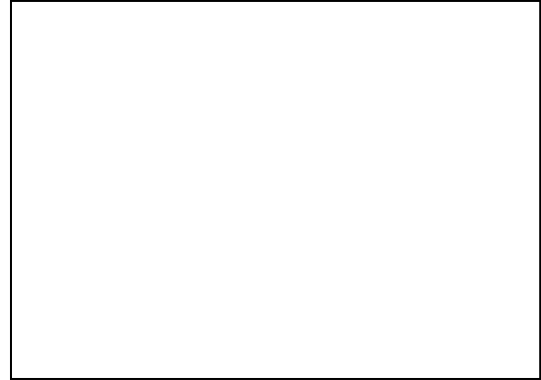
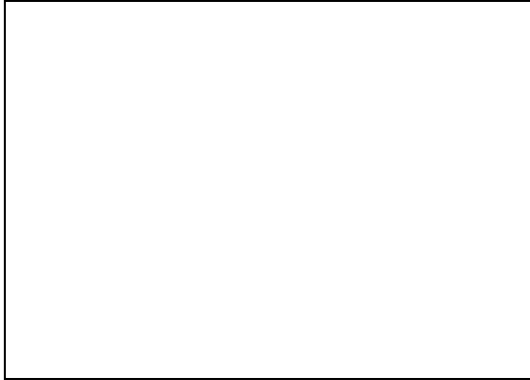
4. โรคท้องอืด

- สาเหตุ เกิดจากการกินหญ้าอ่อนหรือพืชตระกูลถั่วมากเกินไป ทำให้สัตว์ย่อยไม่ทันหรือเกิดก๊าซในกระเพาะอาหารมากหรือเกิดจากการอุดตันในลำไส้ เช่น กินถุงพลาสติก กระดาษ ช้างข้าวโพด เชือกในลอน หรือสัตว์ป่วยด้วยโรคใช้น้ำนม บาดทะยัก การที่สัตว์นอนทับด้านเดียวนาน ๆ ก็ท้องอืดได้

- อาการ ช่องท้องขยายใหญ่ กินหญ้าลดลงหรือหยุดกิน ร้องครางจากการเจ็บปวด อาจตะอืด หายใจแรง ลิ้นห้อย ล้มลง สัตว์จะตายเนื่องจากหายใจไม่ได้เพราะอาหารหรือก๊าซไปกดปอด

- การรักษา ใช้น้ำมันพืชหรือน้ำมันดินกรอกให้กิน ตัวละ 1 ลิตร ล้วงอุจจาระเพื่อช่วยให้ก๊าซออกบ้าง หรือให้เดินบ่อย ๆ อาจเจาะท้องด้วยเครื่องมือ เพื่อระบายก๊าซออก หลังรักษาห้ามสัตว์กินน้ำอย่างน้อย 3 ชั่วโมง มิฉะนั้นจะกลับอืดมาอีก

- การป้องกัน อย่าให้สัตว์กินหญ้าอ่อนหรือพืชตระกูลถั่วจำนวนมากในคราวเดียว ควรค่อยๆ ให้กินหรือให้ฟางข้าวกินสลับ อย่าให้สัตว์เครียด ควรปล่อยให้สัตว์ได้ลุกเดินและมีน้ำแร่ธาตุกินตลอด ควรถ่ายพยาธิเป็นประจำ

- สาเหตุ เกิดจากการติดเชื้อที่เต้านม หรือจากเครื่องรีดนม การรักษาไม่ถูกต้อง อาจจะทำให้เนื้องอก

- อาการ มีไข้ เต้านมอาจจะบวมแข็ง แดงร้อน รีดนมออกจะมีสีเหลืองเข้ม เป็นตะกอน หรืออาจมีเลือดปน น้ำนมลด บางตัวอาจจะไม่แสดงอาการให้เห็น ต้องตรวจด้วยน้ำยาจึงจะทราบ

- การรักษา ควรรักษาโดยสัตวแพทย์ ทั้งแบบฉีดเข้าเต้านม และฉีดยาปฏิชีวนะ หากตรวจพบเริ่มแรก การรีดนมให้หมดเต้าก็สามารถรักษาได้

- การป้องกัน หมั่นตรวจเครื่องรีดนม ระบบรีดนมว่าปกติหรือไม่ ควรรีบแก้ไขเมื่อพบ ใช้น้ำยาทดสอบทุกอาทิตย์ ทำความสะอาดอุปกรณ์รีดนมทุกครั้งก่อนและหลังรีดนม ทำความสะอาดพื้นคอกด้วยยาฆ่าเชื้อ เมื่อน้ำนมหกเลอะคอกรีดหรือมีโคป่วย

6. โรคแอนแทรกซ์ (กาฬ)

- สาเหตุ เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ติดต่อกันได้โดยการสัมผัสกับ เลือดสัตว์ป่วยตายในพื้นที่ที่เคยเกิดโรคสามารถเกิดซ้ำได้ เพราะเชื้อโรคจะสร้าง สปอร์และอยู่ในดินได้นาน 20 ปี คนสามารถติดโรคนี้ได้โดยการสัมผัสเลือด สัตว์ป่วย หรือกินเนื้อสุกๆ ดิบ

- อาการ ถ้าเป็นรุนแรงสัตว์จะตายกระทันหัน ท้องอืดรวดเร็ว มีเลือดสีดำไหลออกจากปาก รุหนุ จมูก และทวาร ถ้าเป็นแบบไม่รุนแรง สัตว์จะเดินกระเผลกเพราะข้อบวม ไข้สูง หายใจขัด

- การรักษา ถ้าตรวจพบการใช้ยาเพนนิซิลิน อาจจะช่วยได้

- การป้องกัน ไม่นำสัตว์ไปเลี้ยงในพื้นที่เคยเกิดโรค ไม่ ชำแหละสัตว์ถ้ามีอาการป่วยตายอย่างรวดเร็ว ฉีดวัคซีนเมื่อสัตว์มีอายุ 6 เดือน ถ้าพื้นที่เคยเกิดโรคต้องฉีดทุกปีเป็นเวลา 5 ปี ควรบริโภคน้ำที่สุกแล้ว เท่านั้น

7. โรคพยาธิภายนอกและภายใน

- เหตุ พยาธิภายนอก ได้แก่ เห็บ เหา จี๊เรื้อน พยาธิภายใน ได้แก่ พยาธิตัวกลม พยาธิตัวตืด พยาธิในปอด พยาธิใบไม้ในตับ พยาธิใน เม็ดเลือด ติดต่อกันโดยการกินไข่พยาธิโดยตรง และแมลงดูดเลือดเป็นพาหะ

- อาการ พยาธิภายนอก ทำให้สัตว์รำคาญ คัน กินอาหาร น้อยลง มีกลิ่นเหม็น อาจเกิดผลจากการเกาและติดเชื้อหนอง หรือมี แมลงวันมาไข่เป็นหนอง พยาธิภายในทำให้สัตว์ซูบผอม ขนหยาบ เป็นดี ช่านเพราะตัวพยาธิทำลายตับ ปัสสาวะเหลืองเพราะพยาธิในเม็ดเลือดทำลาย เม็ดเลือด เกิดอาการจี้ขาวในลูกโค ถ้าพยาธิมีมากจะทำให้สัตว์ไอ หอบ

เนื่องจากพยาธิไซไปอวัยวะนั้น ท้องเสีย หรือถ่ายไม่ออกเพราะพยาธิไปอุดตันทางเดินอาหาร ท้องอืด แท้งลูกหรือผสมติดยาก นมลด แคระแกรน

- การรักษา พยาธิภายนอก ใช้ยากำจัดแมลง เช่น อาซุนโทน บาริเคท เนควอน พยาธิภายใน ใช้ยากำจัดพยาธิ เช่น อัลเบนดาโซล ไอโว เมคติน ไบเรนนิล อิมิซอล

- การป้องกันกำจัด เห็บ เหา แมลงดูดเลือด อย่างสม่ำเสมอ ลูกโค อายุ 2 เดือน ต้องเริ่มถ่ายพยาธิ และถ่ายซ้ำทุก 6 เดือน เมื่อพบอาการผิดปกติ เช่น ตัวเหลือง อูจาระเหลว ผอมซีด ขี้ขาว ควรรีบปรึกษาสัตวแพทย์เพื่อเจาะเลือดหรือเก็บอุจจาระส่งตรวจ เพราะพยาธิแต่ละชนิดจะใช้ยาที่ไม่เหมือนกัน

หน่วยราชการที่ให้คำปรึกษา

1. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่ โทร. 053-892514-6 โทรสาร 053-892623
2. ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์เชียงใหม่ โทร. 053-311836
3. ศูนย์วิจัยการผสมเทียมและเทคโนโลยีชีวภาพเชียงใหม่ โทร. 053-224671
4. ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ลำปาง โทร. 054-222695

ค่าใช้จ่าย

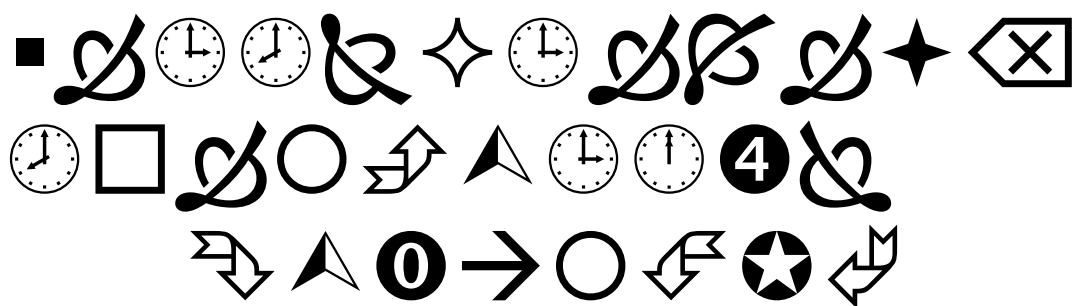
1. ค่าฝึกอบรม เป็นเวลา 15 วัน 2,500 บาท
2. ค่าโคนมสาวตั้งท้อง อายุ 1ปีครึ่ง
จำนวน 5 ตัวๆละ 25,000 บาท 125,000 บาท
3. ค่าโรงเรือน , โรงรีดนม
4. ค่าทำแปลงหญ้า ขนาด 10 ไร่ 20,000 บาท
5. ค่าอุปกรณ์การรีดนมระยะแรก 5,000 บาท

6. ค่ายา	1,000 บาท
7. ค่าอาหารชั้นในปีแรก	20,000 บาท
8. อื่นๆ	10,000 บาท

รายได้

1. ในปีแรก แม่โคให้ลูก 3 ตัว	10,000 บาท
2. รีดนมได้แม่ละ 12 กก./ตัว/วัน ได้นม 10,800 กก./ปี ขายน้ำนมดิบได้ 9,000 กก.ราคา กก.ละ 10 บาท	90,000 บาท
3. ขายมูลโค 2 ตันๆละ	1,200 บาท
รวมรายได้ปีแรก	102,400 บาท

เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ
ศูนย์การศึกษาพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
ฉบับที่

เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ
ศูนย์การศึกษาพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
ฉบับที่
ISBN